

[RELACJA + NAGRANIE] Fenomenologiczna otwartość Objawienia. Relacja z wykładu Jean-Luca Mariona na Angelicum

Odsłanianie się Chrystusa, jako fenomen nasycony, narzuca nadmiar intuicji, powodujący niedobór sygnifikacji. W zetknięciu z tym fenomenem nasyconym prawdziwy problem bierze się z tego, że „nie wiemy, jak zwać święte”, a przynajmniej że brakuje nam słów adekwatnych do tego przejawiania się boskości – mówił prof. Jean-Luc Marion w wykładzie z cyklu „JP II Lectures”, organizowanym przez Instytut Kultury św. Jana Pawła II na rzymskim Angelicum.

W czwartek, 18 listopada odbył się drugi wykład Instytutu Kultury św. Jana Pawła II na rzymskim Angelicum. Wykład zatytułowany „Fenomenologiczna wartość Objawienia” wygłosił prof. Jean-Luc Marion – filozof, wykładowca Sorbony oraz Uniwersytetu w Chicago, laureat prestiżowej Nagrody Ratzingera, zwanej „teologicznym Noblem”. W problematykę wykładu wprowadził zgromadzonych na sali oraz przed ekranami komputerów słuchaczy o. Serge-Thomas Bonino OP, dziekan Wydziału Filozofii Angelicum.

JP2 Lectures // Jean-Luc Marion: The Phenomenological Op...

Wykład rozpoczął się od rozważenia konsekwencji odróżnienia kwestii objawienia od zagadnienia wiary. Marion przypomniał, że dzięki temu rozróżnieniu teologia mogła rościć sobie prawa do naukowości, formułowania racjonalnych twierdzeń, a nawet do panowania nad wszystkimi naukami. Zapoczątkowało to jednak cały kompleks filozoficzno-teologicznych problemów, których rozwiązanie przyniosło

poważną reinterpretację samego pojęcia „objawienia”, która pojawiła się w dziełach filozoficznych francuskiego Oświecenia oraz niemieckich idealistów.

Rola rozumu i racjonalności w odniesieniu do religii i teologii oraz kwestia wyznaczenia granic ich prawomocności w interpretacji Objawienia również znalazły odzwierciedlenie w sporach filozofów oraz teologów. Czy rozum jest w stanie pojąć to, co nieskończone, samemu będąc ograniczonym? Czy to, co odsłania nam objawienie, musi przestrzegać zasad uzgodnionych przez rozum i metafizykę? To zasadnicze pytania, których muszą stanowić punkt wyjścia do dalszych rozważań.

Marion przypomniał również o dwóch przeciwstawnych ujęciach relacji rozumu i woli w kontekście wiary: Kartezjańskiej oraz tej, którą sformułował Blaise Pascal; ten ostatni przyznał miłości rolę nadrzędną w drodze do prawdy. Objawia się ona w naszych sercach dzięki Duchowi Świętemu, a miłość sama staje się warunkiem zdobycia wiedzy o tym, co dla rozumu pozostaje niepojęte.

Rozważanie konsekwencji takiego odwrócenia paradygmatu zaprowadziło Mariona do wprowadzenia kolejnego kluczowego dla wykładu pojęcia: „pociągania”. W Ewangelii św. Jana Jezus mówi: „Nikt nie może przyjść do Mnie, jeżeli go nie pociągnie Ojciec, który Mnie posłał”. Wola jest więc koniecznym warunkiem wiary – podobnie jak w jednym z Ośmiu Błogosławieństw „łaknący” zostaną „nasyчени”. Wiara jest zatem nierozzerwalnie związana z pociąganiem, pragnieniem przyjemności, uwznioślenia, jednym słowem – z miłością.

Jakie konsekwencje wynikają z tego rozumowania dla teologicznego ujmowania objawienia? W tym świetle, stwierdza Marion, polega ono właśnie na tym, że Ojciec pociąga ku Synowi, by w Synu ujrzeć Ojca. To wola, nie rozum, otrzymuje zatem ze strony Objawienia pierwszy bodziec. Co więcej, tylko tak rozumiane Objawienie pozwala ujrzeć Jezusa jako Syna Ojca, jak określa to Marion – „widoczny przejaw niewidzialnego”. Konsekwencje epistemologiczne są już zatem bardzo wyraźne.

Jeszcze donioślejsze okazuje się natomiast to, co Marion wymienia jako trzeci z kolei wniosek, jego zdaniem najbardziej rozstrzygający. Jeśli nie można ujrzeć tego, co Objawienie odsłania, bez odpowiednio ukierunkowanej woli, a warunkiem koniecznym jest w tym przypadku miłość, to gdy mówimy o Objawieniu, poznanie okazuje się być tym samym, co miłość i pociąganie. W tym zdaje się tkwić najdonioślejsza różnica między wiedzą Objawienia a wiedzą rozumu.

*Metafizyka traktuje fenomen
jako przedmiot, tymczasem
Logos ukazuje się jako
człowiek, niesprowadzalny do
przedmiotu*

W dalszej części wykładu Marion przedstawił możliwości filozofii wywodzącej się z Arystotelesowskiej logiki w obliczu fenomenalizacji

Logosu, o której mówi prolog Ewangelii św. Jana. Dlaczego filozofia natrafia tu na nieuniknione aporie? Jak twierdzi Marion, metafizyka traktuje fenomen jako przedmiot, tymczasem Logos ukazuje się jako człowiek, niesprowadzalny do przedmiotu. Odpowiedzią filozofii na to

wyzwanie jest fenomenologiczny postulat, dopuszczający jawienie się rzeczy samej w sobie, niezależnie od apriorycznych warunków doświadczenia, w intuicji, jako przedmiot raczej niż wydarzenie.

W świetle fenomenologicznych definicji, dowodzi Marion, bez trudu dostrzeżemy, że Chrystus spełnia warunki fenomenu nasyconego: właśnie dzięki nadatkowi miłości, narzucającej swoją paradoksalnością poczucie niemożliwości, pozostawiającej „ja” świadka oniemiałym, pozbawionym słów, którymi można Go wyrazić oraz pojęć, dzięki którym można go zrozumieć.

Podsumowując swoje wystąpienie, prof. Marion nakreślił perspektywy, które otwiera fenomenologia dla rozwiązania trapiących filozofię i teologię aporii, które przywołane zostały w pierwszej części wykładu. W jaki sposób Objawienie jawi się poprzez kontrowanie z samej konieczności apriorycznych warunków doświadczenia? Za pomocą jakich paradoksów dokonuje się to kontrdoświadczenie? Zdaniem Mariona, to fenomenologia, nie zaś klasyczna metafizyka, może pomóc nam w rozstrzygnięciu tych wątpliwości.

Zapraszamy na kolejny wykład z serii „Wykładów Janopawłowych”: „Medytacje Areopagowe Karola Wojtyły” prof. George’a Weigela, który odbędzie się 9 grudnia o godzinie 16:30 (CET).

Mikołaj Rajkowski

Fot. Stefano Dal Pozzolo

[ENG] JP2 Lectures // prof. Jea

· Podcasty Teologii Politycznej

Informacje o wykładowcach cyklu „JP2 Lectures”:

Lord John Alderdice – urodzony w 1955 w Ballymena w Irlandii Północnej. Emerytowany kierownik Centre for Resolution of Intractable Conflict (Centrum Rozwiązywania Nierozwikływalnych Konfliktów), które wcześniej założył i prowadził przez wiele lat. W 1996 został wskazany na para dożywotniego w Izbie Lordów, izbie wyższej brytyjskiego parlamentu. W ostatnich trzydziestu latach Lord Alderdice był zaangażowany w niemal każdy aspekt procesu pokojowego w Irlandii. Od 1987 roku, przez 11 lat był przewodniczącym Partii Sojuszu Irlandii Północnej i głównym negocjatorem w porozumieniach wielkopiątkowych z 1998 roku. Lord Alderdice zawodowo jest lekarzem, psychiatrą, zarówno klinicystą i akademikiem.

Prof. Jean-Luc Marion – urodzony 3 lipca 1946 roku w Meudon we Francji. Historyk filozofii, fenomenolog i teolog rzymskokatolicki. Wykładał na Sorbonie oraz na Uniwersytecie Chicago. W 1992 roku otrzymał Grand Prix du Philosophie de l'Académie Française, a w roku 2008 Karl-Jaspers Preis. Jean-Luc Marion jest byłym uczniem Jacquesa Derridy, którego dzieła opierały się na teologii mistycznej, fenomenologii i filozofii nowożytnej. W listopadzie 2008 został wybrany do Akademii Francuskiej, jako *immortel* zasiadł na fotelu nr 4 w miejsce zmarłego kardynała Lustigera. Napisał wiele książek, między innymi *Bóg bez bycia* czy też *Będąc danym. Esej z fenomenologii donacji*.

George Weigel – urodzony w 1951 roku w Baltimore, filozof i teolog katolicki, autor kilkudziesięciu książek, z których większość przetłumaczono i wydano również w Polsce – m.in. dwutomową biografię Jana Pawła II pt. *Świadek nadziei* oraz *Kres i początek*. Prowadzi Katedrę Studiów Katolickich Williama E. Simona w Ethics and Public Policy Center w Waszyngtonie. Odznaczony papieskim Krzyżem *Pro Ecclesia et Pontifice* oraz polskim Złotym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.

Prof. Andrea Riccardi – urodzony w 1950 roku w Rzymie. Włoski historyk, profesor i polityk. Jest profesorem historii współczesnej na Uniwersytecie La Terza w Rzymie, nauczał również na Uniwersytecie Bari. Kilka uniwersytetów przyznało mu tytuły honorowe w uznaniu za zasługi w dziedzinach kultury i historii. Uzyskał międzynarodową rozpoznawalność dzięki założeniu w 1968 roku Wspólnoty Sant'Egidio. W roku 2011 objął stanowisko ministra współpracy społecznej krajowej i międzynarodowej w rządzie, na czele którego stanął włoski premier Mario Monti. Urząd ten sprawował do 28 kwietnia 2013.

Prof. John Milbank – urodzony w 1952 roku w Kings Langley w Anglii. Jest emerytowanym profesorem na Wydziale Teologii i Religioznawstwa Uniwersytetu w Nottingham, pełni funkcję prezesa Centrum Teologii i Filozofii. Jest najważniejszym reprezentantem kierunku myśli znanej jako Radical Orthodoxy. Charakterystyczną cechą tego ruchu jest przekraczanie konwencjonalnych granic między teologią, filozofią, polityką i teorią socjologiczną.

Carl A. Anderson – amerykański prawnik, trzynasty Najwyższy Rycerz Zakonu Rycerzy Kolumba - największej na świecie katolickiej organizacji świeckiej o charakterze charytatywnym zrzeszającej obecnie około 2 milionów członków. od 1983 do 1987 roku pracował w biurze Prezydenta Stanów Zjednoczonych. Był specjalnym asystentem prezydenta i pełnił funkcję dyrektora White House Office of Public Liaison. Od 1983 do 1998 roku jako profesor wizytujący wykładał prawo rodzinne w Papieskim Instytucie Studiów nad Małżeństwem i Rodziną im. Jana Pawła II przy Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie. W 1988 roku został zastępcą prezydenta i pierwszym dziekanem nowo powstałego oddziału Wyższej Szkoły Teologicznej w Waszyngtonie, znajdującej się obecnie przy Katolickim Uniwersytecie Ameryki. W 1998 roku papież Jan Paweł II mianował go członkiem Papieskiej Akademii *Pro Vita*. Jest autorem bestselleru New York Timesa *Cywilizacja miłości: Co każdy katolik może zrobić aby zmienić świat*.

Ewa Thompson – urodzona w 1937 roku w Kownie (obecnie Litwa), profesor slawistyki na Uniwersytecie Rice (Houston). Laureatka nagrody Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie za upowszechnianie kultury i literatury polskiej w świecie (2015). Autorka pracy *Trubadurzy imperium. Literatura rosyjska i kolonializm* (2000). Jej książki i artykuły są tłumaczone na język polski, ukraiński, białoruski, rosyjski, włoski,

chorwacki, czeski, węgierski i chiński. Praca *Zrozumieć Rosję. Święte szaleństwo w kulturze rosyjskiej* została przetłumaczona na chiński i opublikowana w Hongkongu w 1995, w Pekinie w 1998 oraz 2015 roku. W 2019 roku książkę w polskiej wersji językowej wydała „Teologia Polityczna”.

Jego Ekscelencja Biskup Robert Barron – urodzony w 1959 roku w Chicago, USA. jest biskupem pomocniczym diecezji Los Angeles. W 1982 uzyskał tytuł magistra filozofii na Katolickim Uniwersytecie Ameryki, a w 1992 tytuł doktora teologii w Institut Catholique de Paris. Odznaczony tytułem Doctor honoris causa przez kilka katolickich uniwersytetów w USA. 7 marca 2019 roku, otrzymał tytuł Doctor Honoris Causa na Papieskim Uniwersytecie im. Św. Tomasza z Akwinu. Założył katolicką wspólnotę Word on Fire, jest uznanym teologiem, mówcą i autorem. W 2018 roku ukazała się po polsku seria filmów *Katolicyzm*, której jest pomysłodawcą i twórcą. Przez swoje media społecznościowe dociera do milionów ludzi, przyciągając ich do wiary katolickiej. Nakładem Wydawnictwa „W drodze” w 2019 roku ukazała się jego książka *Ziarna słowa. Odnajdywanie Boga w kulturze*.

Prof. Stanisław Grygiel – urodzony w 1934 roku w Zembrzycach - polski filozof, filolog i wykładowca. Współzałożyciel kwartalnika „*Il Nuovo Areopago*” i do 2002 roku jego redaktor naczelny. W latach 1980-1983 był dyrektorem Polskiego Instytutu Kultury Chrześcijańskiej. Od 1981 był wykładowcą filozofii człowieka na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie, gdzie kierował katedrą Karola Wojtyły na antropologii filozoficznej na Papieskim Instytucie Jana Pawła II. Był konsultorem Papieskiej Rady ds. Rodziny. W 1991 jako konsultor był uczestnikiem Synodu Biskupów dla Europy; po raz drugi uczestniczył w nim w roku 1999 wraz z małżonką.

*

Instytut Kultury Św. Jana Pawła II jest interdyscyplinarną instytucją naukowo-dydaktyczną powołaną na Wydziale Filozofii Papieskiego Uniwersytetu Św. Tomasza z Akwinu (Angelicum) w Rzymie w stulecie urodzin Jana Pawła II. Misją Instytutu jest refleksja nad najważniejszymi problemami współczesnego Kościoła i świata inspirowana życiem i myślą św. Jana Pawła II. Celem Instytutu ośrodka jest więc nie tylko badanie dorobku Wielkiego Papieża, ale również myślenie wraz z nim o najważniejszych sprawach kultury duchowej, a więc np. solidarności, miłosierdziu, sztuce chrześcijańskiej, miejscu Kościoła we współczesnym świecie czy kryzysie duchowym Europy. Instytut jest współprowadzony przez Fundację Świętego Mikołaja (wydawcę Teologii Politycznej) i w całości finansowany przez prywatnych darczyńców z Polski. Zapraszamy serdecznie do ich grona.

[KLIKNIJ](#) i dołącz do grona fundatorów Instytutu Kultury Św. Jana Pawła II w Rzymie

[Myśląc z Janem Pawłem II. Relacja z inauguracji Instytutu Kultury św. Jana Pawła II w Rzymie](#)

[List Papieża Franciszka na inaugurację Instytutu Kultury św. Jana Pawła II w Rzymie](#)

Myśl Jana Pawła II jest zbyt ważna, by zamknąć ją w muzeum.
Przemówienie Dariusza Karłowicza na inauguracji Instytutu Kultury
św. Jana Pawła II

Otwieramy „akademicki pomnik” dla św. Jana Pawła II. Rozmowa z
rektorem Angelicum o. Michałem Paluchem OP

Kard. Stanisław Ryłko: Instytut Kultury to bijące serce Uniwersytetu

O. Serge-Thomas Bonino OP: W duchu żywego tomizmu

Dariusz Karłowicz zaprasza do wspólnego budowania Instytutu Kultury
Św. Jana Pawła II

Start JP2 Studies, wykład Lorda Alderdice'a i wystawa fotografii Adama
Bujaka

Foto: Stefano Dal Pozzolo